

O'QITUVCHILARDA KOMMUNIKATIV BOSHQARUV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH

Sharofiddinova Madinabonu

Nizomiy nomidagi Toshkent Davlat pedagogika universiteti PP-101- guruh magistri

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada bo'lajak o'qituvchilarda kommunikativ va boshqaruv kompetensiyalarini shakllantirishning amaliy ahamiyati haqida so'z boradi. Maqolada ta'limning shakllanishida va o'quvchilarning rivojlanishida o'qituvchining ta'lim jarayonidagi roli, boshqaruv va ota-onalar bilan o'zaro aloqada bo'lish, shuningdek kasbiy faoliyatda ilgarilab borish uchun samarali muloqot ko'nikmalari zarurligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: pedagog, oliy ta'lim, kommunikatsiya, talaba, o'quvchi, kompetensiya, usul, yondashuv.

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматривается практическая целесообразность развития коммуникативных и управленческих компетенций у будущих педагогов. В статье подчеркивается роль педагога в образовательном процессе в формировании образования и развитии учащихся, необходимость формирования эффективных коммуникативных навыков взаимодействия с руководством и родителями, а также прогресса в профессиональной деятельности.

Ключевые слова: педагогика, высшее образование, коммуникация, студенты, студенты, компетенция, методы, подходы.

ABSTRACT

The article discusses the importance of developing communication and management competencies among future higher education teachers. The article emphasizes the need to develop effective communication skills to create an effective learning environment, interaction with management and parents, as well as progress in professional activities, taking into account the importance of the role of the teacher in the formation of education and the development of students. The article also suggests practical ways to develop these skills in higher education, including curriculum integration, field experiences, and mentoring programs.

Keywords: teacher, secondary education, communication, student, student, competent management, methods and approaches.

Bo'lajak o'qituvchining kasbiy kompetentligini shakllantirish pedagoglarni tayyorlashdagi murakkab muammolar qatorida o'ziga xos o'rin tutadi. Ayniqsa ta'limni modernizatsiyalash bilan bog'liq islohotlarning joriy bosqichida kasbiy pedagogik faoliyatga moslashish muammosi yanada yaqqol namoyon bo'lmoqda. Bo'lajak o'qituvchilarni amaliy, psixologik, metodik, tadqiqotchilik turlari bilan bir qatorda o'qituvchining kasbiy kompetentligini shakllantirish bilan boyib bormoqda. Kasbiy kompetentlik tashhisi kasbiy shakllanishning mohiyatli xarakteristikalariga diagnostik, kommunikativlik, boshqaruv va proektiv o'quvlar guruhlarini kiritish lozim. Pedagogning bilish faoliyati ko'p jihatdan o'rganilayotgan narsalarning murakkabligi, dinamikasi, nostandartligi, ijtimoiy hodisalarni ajratib turadigan chegaralarning ta'siri, ularni izlash, noaniqlik bilan belgilanadi, bu esa kuzatuvchanlik, suhbatdoshning ichki dunyosini modellashtirish malakasini nazarda tutadi.

Zamonaviy oliy ta'lim kelajak oliy ta'lim o'qituvchilari uchun yangi va xilma-xil qiyinchiliklar tug'diradi. Ular nafaqat talabalarni o'qitishadi, balki o'quv rejalarini boshqarish, ta'lim sifatini baholash, shuningdek oliy ta'lim sharoitini rivojlantirish bilan ham shug'ullanadilar. Bularning barchasi ulardan yuqori kommunikativ va boshqaruv kompetensiyalarini talab qiladi. Kommunikativ boshqaruv kompetensiyalarining rivojlanishi oliy ta'lim o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligining muhim elementi hisoblanadi. Ushbu ko'nikmalar ularga o'quv jarayonlarini samarali boshqarishga, talabalarning sifatli ta'lim olishiga hissa qo'shishga va zamonaviy oliy ta'limning qiyinchiliklarini engishga yordam beradi.

Bo'lajak o'qituvchilar uchun kommunikativ va boshqaruv kompetensiyalari nima uchun muhim?

1. Sinfni samarali boshqarish. O'qituvchilar har birining o'ziga xos individual ehtiyojlari, o'quv uslublari va xulq-atvoriga ega bo'lgan turli xil o'quvchilar guruhlarini uchratadilar. O'qituvchilar samarali o'quv muhitini yarata olishlari, intizomni saqlashlari va o'quvchilarni motivatsiya qilishlari kerak. Muloqot ko'nikmalari o'qituvchilarga o'z o'quvchilarining ehtiyojlarini yaxshiroq tushunishga va ular bilan o'rganishni rag'batlantiradigan darajada o'zaro aloqada bo'lishiga yordam beradi.

2. Ma'muriyat va ota-onalar bilan o'zaro hamkorlik. Oliy ta'limlarning o'qituvchilari talabalarning ma'muriyati va ota-onalari bilan ham o'zaro aloqada bo'lar ekanlar. Boshqarma bilan samarali muloqot qilish imkoniyati o'qituvchilarning ta'lim dasturi va o'quv muhitini yaxshilashda ishtirok etishlariga yordam beradi. Muloqotni boshqarish ko'nikmalari ota-onalar bilan konstruktiv o'zaro aloqalarni o'rnatish uchun ham qulay keladi, bu esa muvaffaqiyatli ta'lim jarayoniga hissa qo'shadi. Oliy ta'limlar kelajakdagi o'qituvchilarda bu kompetensiyalarni qanday shakllantira oladi?

1. O‘quv dasturlariga integratsiya. Oliy ta’limlar kelajakdagi o‘qituvchilar uchun o‘quv dasturiga aloqa va boshqaruv ko‘nikmalarini o‘rgatishni birlashtirishi mumkin. Bunga samarali muloqot, sinfni boshqarish, nizolarni hal qilish va kasbiy etika bo‘yicha kurslar kiritilishi mumkin. **2. Amaliy tajribalar.** Nazariy tayyorgarlikdan tashqari, talabalarga haqiqiy talabalar bilan ishlash yoki amaliyotda boshqaruv vazifalarida ishtirok etish orqali amaliy tajriba orttirish imkoniyati berilishi kerak. Bu esa ularga bilimlarini amalda qo‘llanib, amaliy ko‘nikmalarni hosil qilish imkonini beradi. Bo‘lajak o‘qituvchilarning kommunikativ kompetentligini rivojlantirish mexanizmlari amaliy yondashuv orqali kasbiy-pedagogik faoliyatni tashkil qilishning metodik ta‘minotini ishlab chiqishni taqozo qildi. O‘quv mashg‘ulotini axborot, o‘zini o‘zi anglash va amaliy kabi uchta blokda qurish maqsadga muvofiq. Oliy pedagogika ta‘limining o‘ziga xosligini bunday tushunish madaniyat va ta‘lim tizimi shaxslaridan, o‘qituvchidan o‘z kasbiy-mutaxassisligi kompetentligini doimiy namoyon etish talab etilishi an’anaviy ta‘lim tizimi mazmun-mohiyatidan izlash manbai bo‘lishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 8 октябрдаги «Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тўғрисида»ги ПФ-5847-сон Фармони. Қонун ҳужжатлари тўплами миллий базаси <https://lex.uz/>.
2. Ахмедов, А. Ю. (2020). БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРДА КАСБИЙ КОМПЕТЕНТЛИКНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК ЖИХАТЛАРИ. Academic research in educational sciences, (4), 778-781.
3. Ahmedov. A & Egamberdiyev. O (2022). BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIGINI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOIK ASOSLARI. “Science and innovation” international scientific journal, <https://doi.org/10.5281/zenodo.6653657>